

Broedvogels Vormersbos 2006-2026

Een oude bosgroeiplaats in Wijchen

Hans Hollander
10 oktober 2026
Rapport 56

ir. Hans Hollander
Oudelaan 2005
6605 SC Wijchen
024 – 64 125 64
hanshollander@xmsnet.nl

Overige publicaties: <https://fauna-onderzoek-wijchen.nl/content/publicatielijst>

Inhoud

1	INLEIDING	3
2	HET VORMERSBOS IN WIJCHEN	4
2.1	LIGGING.....	4
2.2	BOSTYPE.....	4
3	METHODE	6
3.1	BMP 2026	6
3.2	BROEDVOGELINVENTARISATIES 2006 T/M 2026	6
3.3	OVERIGE WAARNEMINGEN 1995-2026 (JAARLIJKS).....	7
3.4	BEPALING AANTAL TERRITORIA.....	7
4	BMP-MONITORING 2026	8
4.1	WAARNEMINGEN	8
4.2	TERRITORIA	9
5	ONTWIKKELING TERRITORIA BROEDVOGELS 2006-2026	10
	LITERATUUR.....	11

Sperwer, vrouw, 26 november 2027

1 Inleiding

Sinds 2003 woon ik in Wijchen, met uitzicht op het Vormersbos. Bij eerste aanblik lijkt dit een speelbos of honden-uitlaatplaats, waar je snel even doorheen fietst of even een rondje loopt en sommige mensen (steeds vaker) hun tuinafval storten. Als je wat langer, of beter, kijkt is het Vormersbos een lokale biodiversiteitshotspot. Dit is mede het gevolg van het feit dat het Vormersbos al vrij oud is. Begin 19^e eeuw, lang voor de aanleg van de woonwijken Abersland, Kronenland, Oudelaan en Sluiskamp, was dit al bos te midden van agrarisch land. Om die reden valt het Vormersbos onder de definitie van een oude bosgroeiplaats (met planologische bescherming op basis van de Omgevingsverordening van de provincie Gelderland, 2024).

In het Vormersbos staan veel zoete kersen, mogelijk de reden van de (vroegere) schoolnaam Boskriek en van een (inmiddels verloren gegaan) natuureducatie-pad, het Kriekenpad.

Zeven keer eerder heb ik in het Vormersbos een broedvogelinventarisatie uitgevoerd: 2006 (Hollander, 2007), 2009 (Hollander, 2009), 2012, 2013, 2018, 2022 en 2025 (Hollander, 2025). De inventarisaties voerde ik uit op basis van de Sovon-richtlijnen, gevolgd door een handmatige clustering om het aantal broedparen (territoria) per jaar vast te stellen. Vanaf 2025 inventariseer ik het Vormersbos via het BMP-broedvogels van Sovon. In dit rapport zijn de resultaten van de inventarisatie van 2026 opgenomen en vergeleken met de eerdere inventarisaties. Daarbij zijn ook oudere bekende waarnemingen vanaf 1995 betrokken.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft een beschrijving van het Vormersbos. Hoofdstuk 3 beschrijft de gebruikte methode. De resultaten van de BMP-monitoring in 2026 staan in hoofdstuk 4. Hoofdstuk 5 geeft een overzicht van alle waarnemingen vanaf 1995 en de tijdens de inventarisaties vastgestelde territoria in de zeven jaren. Hoofdstuk 6 geeft een samenvatting en conclusies. Tot slot zijn gebruikte referenties opgenomen.

Zoete kersen tussen het Vormersbos en de Boskriek (thans Zuiderpad).

2 Het Vormersbos in Wijchen

2.1 Ligging

Het Vormersbos ligt in Wijchen-Zuid (Figuur 1). De oppervlakte is ongeveer 6 ha. Het bos is gedeeltelijk omsloten door de woonwijken Sluiskamp, Kronenland, Oudelaan en Abersland. Aan de zuidzijde grenst het Vormersbos aan de Vormerseweg, welke de grens vormt met het agrarisch buitengebied.

Figuur 1. Ligging Vormersbos in Wijchen (Google Maps).

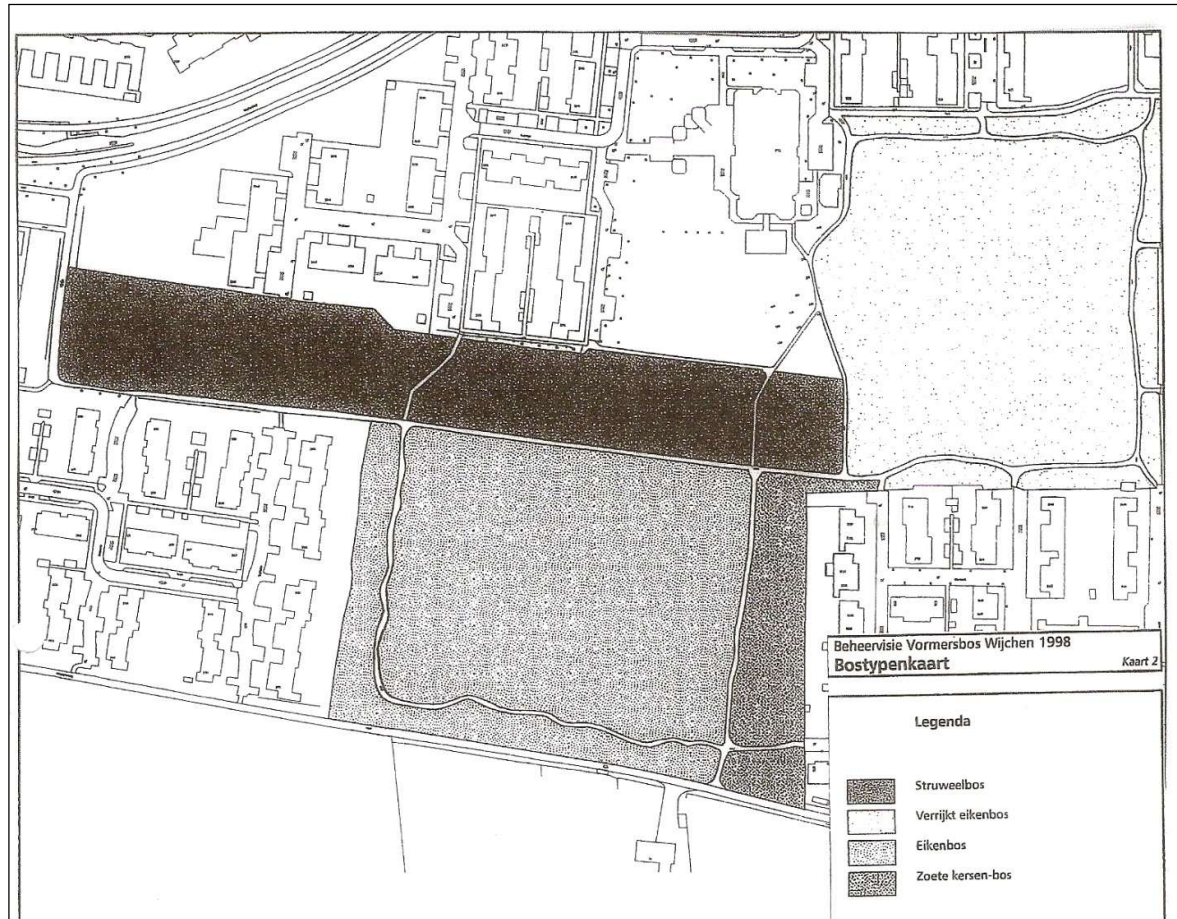
2.2 Bostype

Het bomenbestand van het Vormersbos bestaat uit doorgeschoten hakhout van inlandse en Amerikaanse eik. Daarnaast komen gewone es, berk, tamme kastanje en zoete kers voor. In de kruid- en struiklaag zijn o.a. braam spec., wilde lijsterbes en klimop aanwezig. Doordat op deze plaats al zeer lang bos aanwezig is, heeft zich hier een bosbodem ontwikkeld (Gemeente Wijchen, 1995). De landschappelijke waarde van het bos wordt bepaald door het voorkomen van oud voormalig hakhout. Een gedeelte van het bos heeft een hoge landschappelijke waarde door het voorkomen van oude zoete kersen. De eikenlaan die het bos van oost naar west doorsnijdt is relatief jong, maar wel beeldbepalend. Globaal bestaat het terrein uit vier delen (figuur 2) (Nieuwland Advies, 1998):

1. struweelbos met tamme kastanjes, zomereik en gewone es.
2. verrijkt eiken hakhoutbos met voornamelijk zomereik.
3. eikenbos met weinig structuurvariatie; vooral zomereik en weinig tamme kastanjes.
4. zoete kersenbos met zoete kers, zwarte els en zomereik.

De overgang van het bos naar de omliggende bebouwing is aan alle zijden abrupt (er zijn geen goed ontwikkelde mantel- en zoomvegetaties meer aanwezig).

In het bos komen op meerdere plaatsen oude greppels voor die vrijwel altijd droog staan. De rabatten wijzen op een hogere grondwaterstand in het verleden (Nieuwland Advies, 1998). Als gevolg van intensieve boswerkzaamheden in recente jaren is de rabattenstructuur echter grotendeels dichtgereden. Figuur 2 geeft een overzicht van het Vormersbos en het gehanteerde onderzoeksgebied.

Figuur 2. Onderzoeksgebied Vormersbos (Nieuwland Advies, 1998).

3 Methode

3.1 BMP 2026

In 2025 is de broedvogelmonitoring in het Vormersbos voor het tweede jaar op rij uitgevoerd als BMP-tellingen voor Sovon. Hiervoor is het standaard bezoekschema voor oude bossen als uitgangspunt genomen (Tabel 1). Er zijn in 2026 9 bezoeken uitgevoerd (Tabel 2), waarbij de nadruk lag op bezoeken tijdens zonsopkomst (vooral zangvogels), naast enkele dag, avond- en nachtbezoeken (totale bezoekduur 5:00 uur). Het Vormersbos is fijnmazig doorkruist via paden en paadjes zodat alle te onderzoeken soorten binnen de grenzen van het telgebied konden worden opgemerkt. Tijdens elk bezoek zijn alle waarnemingen die (mogelijk) op broeden of territorium duiden (geldige waarnemingen) ingevoerd in AviMap van Sovon, waarbij speciaal is gelet op ‘uitsluitende waarnemingen’ (van verschillende territoriumhouders). Bij elke waarneming is de broedcode ingevoerd.

	februari				maart				april				mei				juni				juli			
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
BMP-A (alle soorten)																								
ouder gemengd/loofbos, moeras, struweel (12)	N	O			O	Z			Z	Z			A	Z	A	Z	Z	N						
jong bos, naaldbos, halfopen landschap (10)		N			O	Z			Z	Z			Z	Z	A		Z	N						

Tabel 1. Standaardbezoekschema oud en jong bos (Vergeer et al., 2023).

Datum	Maand	T	Zon op	onder	Start	Eind	Duur	T	W	Bew	Ns
21-feb	Februari	N	07:38	18:03	19:21	19:44	00:23	10	ZW2	100%	Geen
27-feb		O	07:28	18:13	09:08	09:38	00:30	10	ZW2	80%	Geen
15-mrt	Maart	O	06:52	18:41	07:17	07:51	00:34	4	ZW1	10%	Geen
28-mrt		Z	06:22	19:03	06:26	07:10	00:44	7	W2	100%	Geen
4-apr	April	Z	07:04	20:16	07:03	07:37	00:34	7	ZW4	100%	Geen
18-apr		Z	06:37	20:37	06:32	07:04	00:32	13	ZW0	75%	Geen
5-mei	Mei	A	06:01	21:07	19:48	20:16	00:28	12	N2	100%	Geen
12-mei		Z	05:49	21:18	05:47	06:18	00:31	6	W2	50%	Geen
23-mei		Z	05:34	21:33	05:16	06:00	00:44	15	Z1	Onb	Geen

Tabel 2. Bezoeken Vormersbos 2026, met gegevens zonsopkomst en zonsondergang, start, einde, duur ronde en weersomstandigheden (T = temperatuur, W = wind, Bew = bewolking, Ns = neerslag).

3.2 Broedvogelinventarisaties 2006 t/m 2026

De broedvogelinventarisaties zijn uitgevoerd volgens de Sovon-methode (Van Dijk, 2004; Vergeer et al., 2016). Het aantal rondes in 2006, 2009, 2012 en 2013 was relatief laag (2 tot 6). Het aantal bezoeken in 2018 en 2022 was 10 en in 2025 13. In 2026 was het aantal bezoeken 9.

De inventarisaties zijn uitgevoerd aan de hand van een vaste route, met steeds een verschillend startpunt. Dit zorgt er voor dat soorten die iets vroeger/later met hun zang beginnen op andere plekken ook kunnen wordenesignaleerd. De route is uitgezet aan de hand van een maximale gehooraafstand van 25-50 m. Waar nodig zijn korte insteken gemaakt.

Jaar	Rondes	Bezoekduur
2006	4	3:55
2009	4	3:07
2012	2	1:36
2013	6	4:15
2018	10	5:03
2022	10	5:42
2025	13	7:18
2026	9	5:00

Tabel 3. Aantal rondes per inventarisatie per jaar, inclusief totale bezoekduur van de rondes.

3.3 Overige waarnemingen 1995-2026 (jaarlijks)

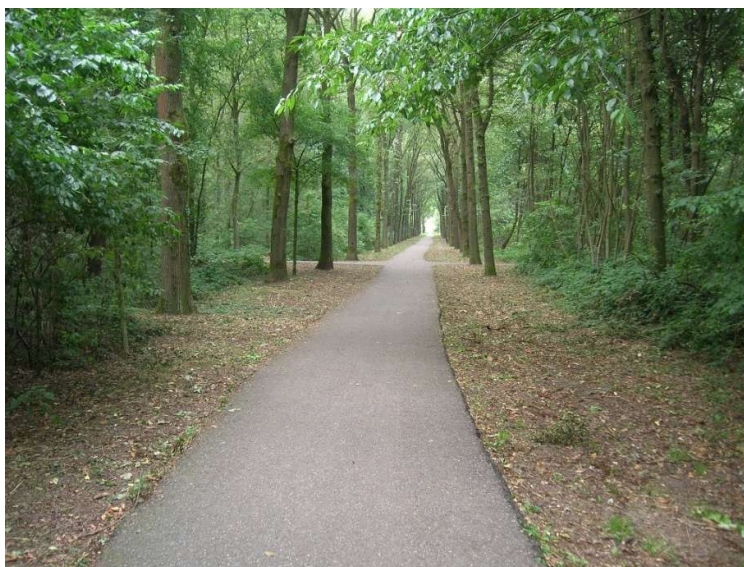
In de jaren waarin geen territoriumkartering is uitgevoerd en in de jaren met wel een territoriumkartering buiten de volledige bezoeken zijn ook eigen vogelwaarnemingen ingevoerd op waarneming.nl. Aanvullend zijn vogelwaarnemingen in het Vormersbos bekend van voor 1995 (Gemeente Wijchen, 1995), in 1996 en 1998 van Pieter Hermens en in 1998 (Nieuwland Advies, 1998).

Van 1995 t/m 2024 is een totaal aantal waargenomen individuen opgenomen in dit rapport. In 2025 en 2026 gaat het, conform BMP-methode, om het totaal aantal waarnemingen, waarbij een waarneming meerdere individuen (paar, ouders met jongen) kan betreffen. Het totaal aantal waarnemingen van 1995 t/m 2024 is in die zin dus niet vergelijkbaar met 2025 en 2026; in beide laatste jaren is het totaal aantal waargenomen individuen feitelijk groter dan is weergegeven op basis van het totaal aantal waarnemingen.

3.4 Bepaling aantal territoria

De waarnemingen van de territoriumkarteringen van 2005 t/m 2022 zijn handmatig vastgelegd op rondekaarten. Na afloop van de inventarisatie zijn de waarnemingen overgezet op soortkaarten. Aan de hand van een handmatige clustering is het aantal territoria per soort bepaald. Hierbij zijn zo mogelijk ook aanvullende territoriale waarnemingen in de loop van het seizoen betrokken. Dit is in elk geval het geval voor 2018 en daarnaast voor bosuil en ransuil.

De territoria van de BMP-monitoring in 2025 en 2026 zijn online via de Sovon-website met Autocluster (Vergeer et al., 2017) bepaald.

Het doorgaande fietspad door de eikenlaan (oost-west).

4 BMP-monitoring 2026

4.1 Waarnemingen

In 2026 zijn in 9 inventarisatieronden van 25 vogelsoorten in het Vormersbos waarnemingen gedaan. Tabel 4 geeft een overzicht van de waarnemingen per soort per ronde en het totaal aantal waarnemingen per soort. Gearceerd zijn de waarnemingen buiten de datumgrenzen, welke niet meetellen bij de clustering van territoria.

	Soort	21-feb	27-feb	15-mrt	28-mrt	4-apr	18-apr	5-mei	12-mei	23-mei	Tot	Datumgrenzen	
		N	O	O	Z	Z	Z	A	Z	Z			
1	Koekoek										0	10-mei	25-jun
2	Holenduif		1					1		1	3	1-mrt	31-jul
3	Houtduif		10	9	9	10	12	12	9	10	81	20-apr	31-jul
4	Turkse tortel		1	2	1		1			1	6	15-mrt	20-aug
5	Sperwer										0	1-mrt	15-jul
6	Havik										0	1-feb	15-jul
7	Buizerd										0	1-feb	15-jul
8	Steenuil										0	15-feb	15-mei
9	Ransuil										0	20-feb	20-jul
10	Bosuil										0	1-jan	10-jul
11	Grote bonte specht		4	4	2	3	3	4	2	5	27	1-mrt	20-jun
12	Groene specht			1	1						2	1-mrt	31-mei
13	Gaai			1			1				2	1-apr	10-jul
14	Ekster		3	3	2	1	4		4	1	18	1-feb	30-jun
15	Kauw		1		2	1	1				5	1-mrt	10-mei
16	Zwarte kraai		2	2	2	2	1		1	1	11	1-mrt	30-jun
17	Pimpelmees		6	8	8	10	9	1	5	8	55	15-mrt	30-jun
18	Koolmees		12	9	12	11	6	2	6	5	63	15-mrt	30-jun
19	Staartmees					1		1			2	1-mrt	31-mei
20	Fitis										0	15-apr	30-jun
21	Tijftjaf		1	7	14	12	8	3	10	7	62	10-apr	20-jul
22	Zwartkop				2	4	9	5	8	10	38	15-apr	20-jul
23	Tuinfluit										0	20-apr	20-jul
24	Goudhaan										0	10-apr	30-jun
25	Winterkoning		2	4	5	6	5	4	5	6	37	1-feb	20-jul
26	Boomklever		2	2	1	1					6	15-feb	31-mei
27	Boomkruiper		4	2	3	7	6		3	5	30	1-feb	20-jun
28	Spreeuw			1	2		1		2	2	8	1-apr	31-mei
29	Merel		4	9	4	5	6	11	13	10	62	1-mrt	15-jul
30	Zanglijster		2		1	1	2		3	1	10	20-apr	30-jun
31	Grote lijster										0	1-mrt	31-mei
32	Roodborst		8	9	8	3	5	9	8	11	61	30-apr	30-jun
33	Bonte vliegenvanger										0	20-apr	15-jun
34	Heggenmus			1	1	1	1		1	1	6	10-mrt	10-jul
35	Vink		7	1	8	7	6	4	7	7	47	20-apr	20-jul
36	Groenling			1							1	15-apr	20-jun
37	Putter										0	1-apr	15-jul
	Individue	0	70	76	88	86	87	57	87	92	643		
	Soorten	0	17	19	20	18	19	12	16	18	25		
	Soorten < datumgr		3	7	13	11	15	12	12	18	24		

Tabel 4. Aantal waarnemingen per ronde per soort in 2026. Grijs arcering: waarnemingen buiten de datumgrenzen van de soort.

4.2 Territoria

Met autocluster is online het aantal territoria per soort bepaald. Tabel 5 geeft het aantal territoria van de in 2026 vastgestelde broedvogels. Op basis van autocluster zijn in 2026 123 territoria van 23 broedvogelsoorten vastgesteld.

Van groenling zijn wel waarnemingen gedaan (Tabel 4), maar alleen buiten de datumgrenzen.

Territoria	2026
1 Koekoek	
2 Holenduif	1
3 Houtduif	10
4 Turkse tortel	1
5 Sperwer	
6 Havik	
7 Ransuil	
8 Bosuil	
9 Grote bonte specht	4
10 Groene specht	1
11 Gaai	
12 Ekster	3
13 Kauw	2
14 Zwarte kraai	2
15 Pimpelmees	10
16 Koolmees	12
17 Staartmees	1
18 Fitis	
19 Tjiftjaf	12
20 Zwartkop	10
21 Tuinfluit	
22 Goudhaan	
23 Winterkoning	6
24 Boomklever	2
25 Boomkruiper	7
26 Spreeuw	2
27 Zanglijster	3
28 Grote lijster	
29 Merel	13
30 Roodborst	11
31 Bonte vliegenvanger	
32 Heggenmus	3
33 Vink	7
34 Groenling	
Totaal territoria	123
Aantal soorten met territoria	22

Tabel 5. Aantal met autocluster vastgestelde territoria in 2026. Rechts: eksternest (18 maart 2018).

5 Ontwikkeling territoria broedvogels 2006-2026

In totaal zijn tijdens de inventarisaties in 2006, 2009, 2012, 2013, 2018, 2022, 2025 en 2026 34 broedvogelsoorten vastgesteld (Tabel 6).

Van de 34 soorten zijn 24 soorten (min of meer) vaste (jaarlijkse) broedvogels in het Vormersbos. Onregelmatige en incidentele broedvogels zijn sperwer, goudhaan, bonte vliegenvanger en groenling.

Zes soorten zijn vanaf 2022 niet meer vastgesteld als broedvogel (verdwenen): havik, ransuil, bosuil, fitis, tuinfluiter en grote lijster.

Territoria	2006	2009	2012	2013	2018	2022	2025	2026	Status
1 Koekoek			2	1	1	1	1		Vaste bv
2 Holenduif					1	1	2	1	Vaste bv
3 Houtduif	14	17		16	25	17	8	10	Vaste bv
4 Turkse tortel		1		1	4	2		1	Vaste bv
5 Sperwer				1	1		1		Onr bv
6 Havik	1				1				Verdwenen
7 Ransuil			1			1			Verdwenen
8 Bosuil			1		1				Verdwenen
9 Grote bonte specht	2	2	5	3	2	2	2	4	Vaste bv
10 Groene specht	1		1	1	1	1	1	1	Vaste bv
11 Gaai			1	2	1	1			Vaste bv
12 Ekster	6	5	3	7	8	4	3	3	Vaste bv
13 Kauw				1	2	1	1	2	Vaste bv
14 Zwarte kraai		2	1	1	2	2	3	2	Vaste bv
15 Pimpelmees	7	5	8	11	7	3	9	10	Vaste bv
16 Koolmees	14	18	13	15	21	16	16	12	Vaste bv
17 Staartmees	1	1			3	1	1	1	Vaste bv
18 Fitit				1	1	1			Verdwenen
19 Tjiftjaf	9	9	10	12	15	10	10	12	Vaste bv
20 Zwartkop	9	9	5	10	11	13	10	10	Vaste bv
21 Tuinfluiter	1	1							Verdwenen
22 Goudhaan					1				Inc bv
23 Winterkoning	14	16	14	14	16	9	8	6	Vaste bv
24 Boomklever	1	2		1	2	2	2	2	Vaste bv
25 Boomkruiper	1	2	1	3	2	3	3	7	Vaste bv
26 Spreeuw		1			4	2	3	2	Vaste bv
27 Zanglijster	3	4		1	1	1	2	3	Vaste bv
28 Grote lijster			1	1					Verdwenen]
29 Merel	20	27	13	13	10	13	11	13	Vaste bv
30 Roodborst	5	9		2	8	11	9	11	Vaste bv
31 Bonte vliegenvanger						1			Inc bv
32 Heggenmus	4	1	3	4	4	4	5	3	Vaste bv
33 Vink	5	8		5	11	8	12	7	Vaste bv
34 Groenling		1							Inc bv
Totaal territoria	118	141	83	127	167	131	123	123	
Aantal soorten met territoria	19	21	18	25	29	27	23	22	

Tabel 6. Aantal vastgestelde territoria per soort in 2006, 2009, 2012, 2013, 2018, 2022 en 2025. Grijs (2012): geen rondes na eerste datumgrens, daarom geen territoria vastgesteld. Lichtblauw (2018): territoria o.b.v. waarnemingen buiten rondes territoriumkartering.

Literatuur

- Dijk, A.J. van, 2004. Handleiding Broedvogel Monitoring Project (Broedvogelinventarisatie in proefvlakken). SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Gemeente Wijchen, 1995. Groenstructuurplan.
- Hollander, H., 2007. Broedvogelinventarisatie Vormersbos, 2006. Wijchen.
- Hollander, H., 2009. Broedvogelinventarisaties Vormersbos – Wijchen 2006 en 2009
- Hollander, H., 2025. Broedvogels Vormersbos 2006-2025. Een oude bosgroeiplaats in Wijchen.
- Nieuwland Advies, 1998. Beheervisie Vormersbos gemeente Wijchen. Natuur en recreatie geven vorm aan het bos. Nieuwland Advies, Wageningen.
- Provincie Gelderland, 2024. Omgevingsverordening 2024.
- Vergeer J.W., A.J. van Dijk, A. Boele, J. van Bruggen J. & F. Hustings, 2016. Handleiding Sovon broedvogelonderzoek: Broedvogel Monitoring Project en Kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Vergeer, J.W., G. Troost, M. Noback, J. van Bruggen, 2017. Handleiding Sovon broedvogelonderzoek. Pdf 1: Autoclusterhandleiding. 1.3. Juli 2018. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Vergeer J.W., A. Boele, J. van Bruggen J. & C. van Turnhout, 2023. Handleiding Sovon Broedvogelmonitoring: Broedvogel Monitoring Project en kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Roodborst, 12 maart 2022